

Asya Studies

Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar

DOI: 10.31455/asya.416771/ Number: 5, p. 45-55, Autumn 2018

KÜRESELLEŞME KAPSAMINDA İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS İLİŞKİSİ* COMMUNICATION TECHNOLOGIES AND INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE RELATIONS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
19.04.2018

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
03.09.2018

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
30.09.2018

**Asya'dan
Avrupa'ya
Uluslararası
Sosyal Bilimler
Dergisi**

Sona Rzayeva
Hacettepe Üniversitesi Türk
Halkbilimi Anabilim Dalı
Doktora Öğrencisi
sonarzayeva@gmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0003-0917-1968>

*Bu alışma, 3-4 Nisan 2018 tarihinde Manisa'da düzenlenen 5. Uluslararası Öğrenci Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur ve TÜBİTAK tarafından desteklidir.

Öz

Küreselleşmenin temel itici unsurlarından biri sayılan bilimsel ve teknolojik gelişmelerin başında internet ve bilgisayar teknolojisinin geldiği söylenebilir. Sürekli gelişen, her geçen gün daha da büyüyen ve 4. sanayi devrimi olarak nitelendirilen bilgisayar ve iletişim teknolojileri, küresel ilişkilerin doğasını kökten değiştirmekte, çağdaş toplumda değişim ortamını derin bir şekilde etkilemekte ve şekillendirmektedir. Diğer bir yönüyle küreselleşmeye hizmet eden bu değişimler kendini temel olarak ekonomik, siyasal ve sosyo-kültürel alanda göstermekte, benzeri görülmemiş bir hızla gelişen yeni bilgi teknolojileri ve internetle yayılmakta ve güçlenmektedir. Yeni medya teknolojilerinin ve ilişkili sosyal ağların ortaya çıkışı özellikle genç kuşaklara hızlı bir şekilde aktarılmaktadır. Bilgisayar, akıllı telefon, tablet ve benzeri teknolojik cihazlar günümüzün olmazsa olmazıdır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin ortaya çıkardığı kültürel dönüşümün sonucu oluşan siber kültür, bilgisayar ağlarının yaygınlaşmasıyla birlikte genç kuşakları sosyo-kültürel açıdan etkilemekte ve bireyleri metalaştırmaktadır. Bu kültürel değişim ve dönüşüm ise birçok alanın yanı sıra somut olmayan kültürel miras alanını, özellikle de kültürel çeşitliliği de etkilemektedir. İnsanlığın binlerce yılda üreterek, kuşaktan kuşağa aktardığı gelenekler, görenekler, sözlü anlatım ve uygulamaların bütününi oluşturan somut olmayan kültürel miras unsurları küreselleşme süreci içinde kaybolmaktadır. Bu çalışmanın amacı, küreselleşme kapsamında yeni iletişim teknolojilerinin hızla yayılmasının getirdiği kültürel değişimleri incelemek ve bu değişimin somut olmayan kültürel miras üzerindeki etkilerini sorgulamaktır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Teknoloji, Somut Olmayan Kültürel Miras, UNESCO, Dijital Projeler

Abstract

It can be said that at the beginning of scientific and technological developments considered as one of the main driving forces of globalization, internet and computer technology has come. Computer and communication technologies, which are constantly evolving every day and growing and characterized as the 4th industrial revolution, radically change the nature of global relationships and deeply influence and shape the changing environment in contemporary society. On the other hand, these changes which are serving to globalization are mainly seen in the economic, political and socio-cultural field, are spreading and strengthening with new information technologies and internet that are developing at an unprecedented speed. The emergence of new media technologies and associated social networks is being rapidly transferred to younger generations. Computers, smart phones, tablets and similar technological devices are essential today. The cyber culture, which is the result of the cultural transformation that information and communication technologies reveal, is affecting the younger generations socio-culturally and commodifying the individuals with the spread of computer networks. This cultural change and transformation, in addition to many other fields, also affects the field of intangible cultural heritage, especially cultural diversity. The intangible cultural heritage elements that constitute the whole of traditions, customs, oral expression and practices that mankind has produced in thousands of years, have been lost in the process of globalization. The aim of this study is to examine the cultural changes caused by the rapid diffusion of new communication technologies within the context of globalization and to question the effects of this change on the intangible cultural heritage.

Key Words: Globalization, Technology, Intangible Cultural Heritage, UNESCO, Digital Projects

Citation Information/Kaynaka Bilgisi

Rzayeva, S. (2018). Küreselleşme Kapsamında İletişim Teknolojileri ve Somut Olmayan Kültürel Miras İlişkisi. *Asya Studies-Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar*, Number:5, Autumn, p. 45-55.

Giriş

Küreselleşme kapsamında yeni iletişim teknolojileri büyük bir hızla yayılmakta ve Batı eksenli kültürel değişimleri de beraberinde getirmektedir. Sürekli gelişen ve gittikçe güçlenen bilgi teknolojileri, yerel kültürleri büyük ölçüde etkilemekte ve yirmi birinci yüzyılın dünyasını giderek alt kültürler, gruplar ve hükümetler ağı haline getirmektedir. Yeni medya teknolojilerinin ve ilişkili sosyal ağların ortaya çıkışı ve ifade gücü özellikle genç nesle devasa bir şekilde aktarılmaktadır. Şu anki küreselleşme süreci benzeri görülmemiş bir hızla gelişen internet tarafından tercih edilmekte ve yaygınlaşmaktadır. Son yıllarda, akıllı telefonların yaygınlaştırılması ve wifi altyapısı ile "dijital" yaşam ise hayatımızın her yönünü etkilemekle birlikte toplumda büyük değişikliklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Kültürel miras sektörü de sanal dünyada, sayısal teknolojinin, sanal mekânların, maddi ve somut deneyimleriyle (Affleck ve Kvan, 2008) etkileşiminin artan bir seviyesine tanık olmaktadır.

Küreselleşme ve 4. Sanayi Devrimi

Tarım devrimiyle temeli atılan ve 1. sanayi devrimiyle ortaya çıkan küreselleşme, 2. ve 3. sanayi devrimleriyle gelişimini sürdürmüş, 4. sanayi devrimiyle ise tüm dünyada yaygınlaşmıştır.

Oldukça yeni bir konsept olan Endüstri 4.0 veya Sanayi 4.0 olarak da adlandırılan dördüncü nesil sanayi devrimi kavramı, ilk kez 2011 yılında Hannover Sanayi Fuarı'nda gündeme gelerek, bu devrimin global değer zincirlerinin örgütlenişinin dönüştürülme biçimini tanımlamak için kullanılmış, daha sonra ise Alman hükümeti tarafından geliştirilmiştir.

Dördüncü sanayi devrimi, bilişim, 3D yazıcılar, robotik, nesnelerin interneti (Nİ), yaygın ve mobil bir internet, internet süreçlerinin üretim aşamalarına entegrasyonu, süreçler arası ağların oluşturulması, küçük boyutlu ama daha güçlü sensörler, biyoteknoloji, nanoteknoloji, enerji depolama, yapay zekâ ve kuantum bilgi işlem gibi yeni teknolojik atılımların farklı alanlarda iç içe geçmesi ile karakterize edilmektedir. “Önceki üç sanayi devrimiyle kıyaslandığında, dördüncü sanayi devrimi CPS (cyber-physical system) ve Türkçe’de “Nesnelerin İnterneti” olarak bilinen “Internet of Things” ilkelerine dayanarak, akıllı üretimi amaçlıyor. Endüstri 4.0, modüler yapıya akıllı fabrikalarda, fiziksel işlemleri siber- fiziksel sistemler ile izleyerek, nesnelerin birbirleriyle ve insanlarla iletişime geçmesini ve bu sayede de merkezi olmayan kararların verilmesini hedefliyor.” (http://haber.tobb.org.tr/ekonomikforum/2016/259/016_027.pdf). Dördüncü sanayi devrimi yalnızca akıllı makine ve sistemlerle ilgili olmayıp kapsamı oldukça geniştir. Yenilenebilir enerjilerden kuantum bilgi işleme, gen dizilemeden nanoteknolojilere kadar birçok alanda eşzamanlı ileri atılım dalgalarının yaşandığı görülmektedir. Dördüncü sanayi devrimini önceki diğer devrimlerden farklı kılan da bu teknolojilerin iç içe geçip kaynaşması ve biyolojik, dijital ve fiziksel alanlarda karşılıklı etkileşimidir. Bu devrimde geniş tabanlı inovasyon ve yeni teknolojilerin, önceki devrimlerle karşılaştırılmasında çok geniş ölçekte ve çok hızlı bir şekilde birbiriyle iç içe geçtiğini görmek mümkündür. Yaklaşık 1,3 milyar kişi elektrik erişimine sahip olamazken ikinci sanayi devrimi toplam nüfusun ancak yüzde 17’si tarafından tam olarak yaşanmaktadır. Aynı husus üçüncü sanayi devrimi için de geçerlidir. Birçok gelişmekte olan ülkelerde yaşayan insanlar da dahil olmak üzere dünya nüfusunun yarısından fazlası, yani 4 milyar insan internet erişimine sahip değildir. Birinci sanayi devrimini simgeleyen iplik makinesinin Avrupa’dan dünyaya yayılması neredeyse 120 yılı alırken internetin tüm dünyaya yayılması on yıldan daha kısa bir süre almıştır (Schwab, 2016: 17).

Endüstri 4.0’ı kısaca; sadece bir üretim hattının, bir faaliyetin değil, bir şirketin bütün çalışma ve süreçlerinin dijitalleşmesi olarak da tanımlanabilir.

Teknolojik Gelişmeler

Teknolojik gelişmeler ve iletişim, küreselleşmenin temel itici unsurlarıdır. Küresel ekonomi olarak tanımlanan süreç, dijital bir ekonomidir. Dijitalleştirme tekniği, her türlü ses, yazı, belge, müzik, görüntü, hareketli obje, dijital kameralar aracılığı ile görüntülü konferans vb. her türdeki veriyi önce 0 ve 1’lerden oluşan bilgisayar bitelerine dönüştürmek ve daha sonra telekomünikasyon teknolojisi yardımıyla başka bir yere göndermek anlamına gelmektedir (Kıvılcım, 2013: 226). Teknoloji, küreselleşme sürecinde, yeterli koşul değildir; zorunlu, olmazsa olmaz koşuldur. Günümüzde olağanüstü bir şekilde ucuzlayarak yaygınlaşan kazanan bilişim teknolojileri, uluslararasıdaki değişim/etkileşim sürecinde küresel dönüşümü hızlandırmaktadır (Giddens, 2000, 24). Teknolojik küreselleşme, sanayileşme stratejilerini önemli ölçüde etkilemekte, üretimin teknoloji tabanını değişikliğe uğratan yeniden yapılanmanın, dünyadaki bu hızlı küreselleşme ile bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır (Çelik, 2012: 67).

“Bilimsel ve teknolojik gelişmelerle ifade edilen gelişmelerin başında bilgisayar teknolojisi ve internetin geldiği söylenebilir. Savaş teknolojilerinden, hastanelere, eğitim alanlarından eğlence sektörüne,

sinemadan tiyatroya yaşamın farklı alanlarına bilgisayarların girişi ile birlikte hayatın pek çok açıdan kolaylaştığı ve bir o kadar da karmaşıklaştığı belirtilebilir” (Bülbül, 2004: 51). Teknolojik gelişimin günlük yaşamı etkilemesi sonucu artık e-hayata doğru bir dijital göç de yaşanmaktadır. E-mail ile başlayan bu göç, e-yaşam, e-devlet, e-ticaret, e-banka, e-üniversite, e-medya, e-kitap, e-radyo ve benzerleri ile devam etmektedir. Giddens ve Hutton bu durumu “ağırlıksız, hafif ekonomi” (weightless economy) olarak nitelendirmişler (Giddens, Hutton, 2000: 1-2).

Bilgisayar teknolojisi ile birlikte iletişim ağının, internet ve uydu teknolojilerinin de gelişimi insanlar arasındaki karşılıklı kültürel etkileşimi de arttırmıştır. Telekomünikasyon maliyetlerinin düşük olması gerek ülke içerisinde gerekse ülkeler arasındaki görüntülü, sesli ve yazılı iletişimin oldukça yaygınlaşmasına, aynı zamanda karşılıklı etkileşimin artmasına ve fiziki sınırların ortadan kalkmasıyla yeni oluşumlar ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Giddens’in verdiği örnek ise kültürler arası iletişimin hızını göstermesi açısından ilginçtir. “Bir arkadaşım Orta Afrika’daki köy yaşamı konusunda çalışıyor. Birkaç yıl önce alan çalışmasını yürütmeyi amaçladığı uzak bir bölgeye ilk defa gitmiş ve daha oraya vardığı gün bir ev eğlencesine davet edilmiş. Hemen akla geleceği üzere arkadaşım orada, dış dünyadan yalıtılmış durumdaki bu topluluğun kendisine özgü geleneksel eğlenceleri hakkında bir şeyler öğrenmeyi umuyormuş. Oysa gecenin sebebi Basic Instinct (Temel İçgüdü) filminin videoda topluca seyredilmesinden başka bir şey değilmiş, üstelik film henüz Londra’da bile sinemalara gelmemişken” (Giddens, 2000: 19).

Schwab’ın da belirttiği gibi teknoloji, üzerinde herhangi bir kontrol gerektirmeyen dışsal bir kuvvet değildir; “kabul et ve birlikte yaşa” ile “reddet ve onsuz yaşa” arasında ikili bir tercihle kısıtlanmış değiliz. Oysaki teknolojik gelişmelerden faydalanmakla teknolojik temelli sosyal modeller daha iyi incelenebilir ve bu gelişmeler olumlu yönde değerlendirilebilir. Dördüncü sanayi devrimini insan odaklı olmasını sağlayacak şekilde biçimlendirmek sadece tek bir sosyal paydaşın, sektörün veya herhangi bir bölge, endüstri ya da kültürün görevi değildir. Bu devrimin temel ve küresel doğası, onun bütün ülkeleri, ekonomileri, sektörleri ve insanları etkileyeceği ve bunlar tarafından etkileneceği anlamına gelmektedir. Bu nedenle akademik, sosyal, politik, ulusal ve sektörel sınırların ötesine geçen çok paydaşlı işbirliğinin yapılması büyük önem taşımaktadır (Schwab, 2016: 12).

Somut Olmayan Kültürel Miras

Somut olmayan kültürel miras UNESCO tarafından “toplulukların, grupların, kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, anlatımlar, temsiller, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar” şeklinde tanımlanmaktadır (UNESCO, 2003).

Somut olmayan kültürel miraslar aşağıdaki gibi sıralanabilir.

a) Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar;

b) Gösteri Sanatları

c) Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler

d) Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar

e) El Sanatları Geleneği

Nesneler ya da sözlü ifadeler şeklinde olan bu kültürel miras ürünleri, insanlığın ortak mirası ve kültürel belleği olup aynı zamanda geçmişin özgün bir tezahürüdür ve tarihsel, bilimsel ve sanatsal açıdan büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla korunarak gelecek kuşaklara bozulmadan aktarılması gerekir. Ayrıca somut olmayan miras, topluluk kimliğinin önemli bir unsurudur ve "kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına saygıyı teşvik eder." (Ruggles and Silverman, 2009: 2). Bu sebepten kuşaktan kuşağa aktarılan bu miraslar, topluluklar ve gruplar tarafından sürekli olarak yeniden oluşturulur ve onlara bir kimlik ve süreklilik duygusu kazandırır.

Artık 21. yüzyılın başlarından itibaren yaygınlık kazanmaya başlayan küreselleşme süreci ve bu kapsamında kentsel dönüşüm projelerinin başlatılması ve bunun sonucu olarak köylerin gittikçe azalması veya yok edilmesi, bu azalmanın da somut olmayan kültürü olumsuz etkilemesi; bunun dışında “bölgelerde yaşanan hızlı göçlerin yarattığı geleneksel kültür kayıpları ve medya yoluyla gelen endüstrileşmiş kültürlerle karşı direnç gösteremeyenlerin yaşadıkları kültür şokları” (Oğuz, 2013: 28); popüler ve küresel kültürün yerel kültürleri, özellikle somut olmayan kültürleri olumsuz etkilemesi ve kültürlerin tek tipleşmeye karşı korunması düşüncesi, UNESCO’yu yeni adımlar atmaya sevk etmiştir. UNESCO, küreselleşme karşısında halk kültürlerini ve geleneklerini en iyi nasıl koruyacağına dair neredeyse otuz yıllık uluslararası müzakerelerin ardından, nihayet 17 Ekim 2003 tarihinde gerçekleşen

32. Genel Konferansında *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesini* kabul ve tasdik etti (Alivizatou, 2012: 15).

Teknoloji ve Somut Olmayan Kültürel Miras İlişkisi

Dijital çağ

Toplumlar ve kültürler 21. yüzyılın çığırında teknolojik ve iletişimsel gelişmeler kapsamında hızlı bir değişim ve dönüşümün getirdiği yeni bir yapılanma süreci olan enformasyon çağına girerek yeni bir toplum olan enformasyon toplumunu veya başka bir sözle dijital çağı oluşturdular. Dijital çağ, insanlık tarihinde bilgisayar tabanlı teknolojideki gelişmelerin getirdiği bilgi ve iletişim sistemlerinin hızlı ve paradigmatik dönüşümü ile karakterize edilen güncel dönemi tanımlamaktadır. Dijital sistemlerin ikili dili, bilgi doğasında ve dolayısıyla iletişim kavramında temel bir dönüşüme katkıda bulunmuştur. Bilgiyi depolamak, iletmek ve işlemek için teknolojik kapasite, miktar ve hız açısından büyük bir ekonomik ve her şeyden önce toplumsal etkiye sahiptir. Çok çeşitli cihazların kullanımı dünyanın bir yanından diğerine oldukça büyük miktarda bilgi ve verinin yaratılmasına, paylaşılmasına ve elde edilmesine imkân sağlamaktadır (Borowiecki vd. 2016:301).

Dijital çağın belirgin özellikleri, kişisel bilgisayarların, ipad, ipod, tablet ve akıllı cep telefonlarının yaygın şekilde kullanılmasıyla ortaya çıktı ve aynı zamanda siberizm ve siberkültür (cyberspace and cyberculture)¹ kavramlarını, ayrıca siber âlem, sanal mekan, sanal cemaatler, sanal gerçeklik ve kimlikler gibi yeni kavramları da ortaya çıkardı. Dijital çağda yaşayan ve dijital teknolojilerin kullanan kişiler için ise yeni bir kavram ortaya çıkmıştır: 'Dijital yerliler' (Prensky, 2001): bu terim, sosyal dijital teknolojilerin çevrimiçi hale geldiği 1990'dan sonra doğan insanlara uygulanır. Bunlar, ağa bağlı dijital teknolojilere erişimi olan gençlerdir. Dijital çağ, günlük hayatımızı, yaşantımızı, ilişki biçimlerimizi etkilemekte ve farklı bir boyuta taşınmaktadır.

“Bilgi ve iletişim teknolojilerinin ortaya çıkardığı kültürel dönüşümün sonucu olan siber kültür, siber uzay olarak adlandırılan ve bilgisayar ağlarının mümkün kıldığı sosyal etkileşim mekânlarının kültürüdür. Coğrafi sınırlardan ve fiziki engellerden sıyrılarak bir kişinin, oturduğu yerden kalmaksızın, başta sosyal etkileşim olmak üzere pek çok ihtiyacını internet üzerinde karşılayabilmesi, çok sayıda bireyin siber uzayda uzun zamanlar geçirmesi ile sonuçlanmaktadır.” (Ege, 2012: 145). Yeni bir alan olan siber alan, interneti kullanan insanlar sayesinde muazzam miktarda veriyi içeren veri bankalarına sahiptir. Fakat bu verilerin güvenilirliği de şüphe konusudur. Bilgi içeriğindeki farklılıklar ve bilgiden kaynaklanan eylemler web üzerinde kullanılan iletişim kodlarının ortak kullanımıyla ters orantılıdır. Bunun nedeni, yazılımın ve donanımın arkasında, bir programın ne yapması gerekip gerekmeyeceğine karar veren kişilerin olmasıdır ve bu kişiler programları kendi kişisel çıkarları, amaçları ve kendi kültürel ve duygusal deneyimleriyle yönlendirmektedir. Bu, internette gezinmenin nötr veya objektif bir deneyim olmadığı, ancak o anın beklentilerini nasıl kullanacağını bilen, ekonomik kâr elde etmek anlamına gelen birinin kararlarının sonucu olduğu anlamına gelmektedir. Dolayısıyla sayısal teknoloji, bilgiyi, kişiler arası ilişkileri ve görünüşte gençleri bugün birbirine bağlayan davranışlarını dönüştürerek değiştirir (Combi vd.2016: 11).

“İnternetin yeni bir kültürel mekân, gerçeklik, özgürlük alanı ve ekonomik bir pazar olarak ortaya çıkması, küresel değerlerin, kültürel formların, kimliklerin, alışkanlıkların hızlı bir şekilde dolaşıma sokulmasını sağladı. Bir bakıma internet küresel sistemin kültürel mecrası haline aldı.” (Güzel, 2006: 2). “Sınırları aşma konusunda emsalsiz olan internet, kültürel alanı da hızlı bir şekilde küreselleştirmeyi başardı. İnternetin kültürel alandaki bu başatlığı, yeni toplumsal ve bireysel ilişki biçimlerinin, yeni kimliklerin, yeni kültürel formların oluşmasını olanaklı hale getirerek, bir anlamda küresel ölçekte başatlaşmış ve aynı zamanda homojenleşmiş küresel bir kültürün inşasını sağladı. Dolayısıyla, bir devrim olarak nitelenen internet, birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağı (Polat, 2002: 2) olmanın ötesinde, makro düzeyde yeni bir kültürel, siyasal ve ekonomik alan olarak analiz edilmelidir” (Güzel, 2006: 2).

Dijital teknolojilerin toplumlar ve kültürler açısından etkilerini olumlu ve olumsuz olmakla ikiye ayırarak incelemek mümkündür:

Olumlu Etkileri

1. Yerel kültürlerin sınırları aşması: Bir ülkeye ait müzik, film, tiyatro, moda vb. gibi kültürel ürünler ve değerler teknoloji ve internet sayesinde sınırları saniyeler içinde aşarak dünyanın her köşesine yayılabilir.

¹ Siber uzay terimi ilk kez William Gibson'un ünlü bilimkurgu romanı olan *Neuromancer*'de (1984) kullanılmıştır.

2. Kültürel ürünlerin sayısallaştırılması: Kültürel ürünlerin sayısallaştırılması, kültürel mirasın dijital ortamda korunmasının bir yolu olup aynı zamanda kültürel materyallere ve kaynaklara hızlı erişimi sağlamakta ve kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir role sahiptir. Sayısallaştırma, kültür politikalarında kültürel mirası korumada en etkili bir çözüm yolu olarak görülmektedir. Hatta Avrupa'da ve Amerika'da kültürel miras ürünlerinin sayısallaştırılması ile ilgili 100 milyonlarla dolarlık bütçe ayrılmış olup büyük çaplı program ve projelere yürütülmektedir.

3. Web bağlantılarının yaygınlaştırılması: Günümüz dünyasında teknoloji ve internet sistemi bilgiye ulaşmanın en kolay, hızlı ve ucuz yolu olması sebebiyle yaşamımızın bir parçası haline gelmiş olup eğitim, kültür, eğlence, spor vb. alanlardaki tüm ihtiyaçlarımız web bağlantılarıyla karşılanmaktadır ki bu da web bağlantıların yaygınlaştırılmasını sağlamıştır.

4. Mekân ve zamanın daralması: Teknolojik gelişmeler ile birlikte mekânı aşma süresindeki kısalma ve dünyanın küresel bir köye dönüşmesi, zaman ve mekân sıkışmasının göstergesidir (Çaycı & Karagülle, 2016: 580).

5. Kültürel mirasın sürdürülebilirliğinin sağlanması: Kültürel mirasın dijital koruma uygulamalarında sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır.

6. Erişim hızı ve erişim maliyetlerinin düşürülmesi: Teknoloji kültürü şüphesiz bilgiye kolaylıkla ulaşmada, yenilikleri ya da gelişmeleri anında takip etmede, kişilerin eğitim ve öğretiminde topluluklara büyük hizmetler sunmaktadır (Borowiecki, 2016: 315). Online erişim hızı, herhangi bir uluslararası, ulusal ve yerel bilgiyi elde etme kolaylığı sağlamaktadır. Artık çok yönlü kültür kurumlarının kültürel miras koleksiyonlarını açık erişim yoluyla online erişime açması da gittikçe hızlanmakta ve yaygınlık kazanmaktadır. Bu da aynı zamanda bir bilgiyi elde etmek için kaynak kütüphaneye, müzeye vb. gibi yerlere gitme masrafından kurtulmak demektir. Buna Avrupada'ki Europeana ve bu gibi projeler örnek verilebilir. Bununla birlikte binlerce şarkıyı ve filmi hiçbir ücret ödemedi indirme imkânı sağlamaktadır.

7. Bilginin alıcıya ulaşma şeklinin artması: Müze modelinden internet modeline geçilmesi bilginin alıcıya ulaşma şeklini de çoğaltmıştır. Örneğin, 2012'de Pennystocks, bir dizi sosyal medya platformu aracılığıyla 'hızlı veri üretile' sayısını gösterecek bir web sayfası tasarladı. Rakamlar, Instagram'a yapılan yükleme sayısının yalnızca bir dakika içinde 40.000 resmi aştığını göstermiştir (Pennystocks, 2014).

8. Veri toplama kaynağı olarak kullanılması: Dijital ağlar, toplulukların web üzerinden kendi koleksiyonlarını kolayca oluşturmalarına imkân sağlamaktadır. Facebook ve Twitter, dünyanın dört bir yanındaki veri toplamak için çok iyi örneklerden sadece ikisidir.

9. Kültürel etkileşimde bulunmalarını sağlaması: İletişim, grupların ve bireylerin kendilerini temsil etmelerini ve normlar ve değerler vasıtasıyla dünyayla kültürel etkileşimde bulunmalarını sağlar.

10. Yerel ekonomik kalkınmaya katkı sağlaması: Dijital teknolojilerin "sanal" bölgeler ve ortamlar oluşturmak için faaliyet gösterdiği göz önüne alındığında, yerel ekonomik kalkınma amacıyla kültürel miras kaynaklarının metalaştırılmasına ve kullanılmasına katkıda bulunabilirler.

11. Kültürel katılım: Dijital teknolojiler, kullanıcıların kültürel içeriğin yorumlanmasına, yönlendirilmesine, değerlendirilmesine ve ortak yaratılmasına aktif olarak katılmaları için teşvik edildiği yeni kültürel katılım modlarını etkinleştirir. Örneğin, müze ziyaretçileri müze web sitesinde en sevdikleri nesnelerin kişisel koleksiyonlarını yaratarak ve kaydederek, müze tarafından işletilen bir kalabalık kaynağı girişiminde etiketlere ve meta verilerle katkıda bulunarak ya da yeni katıldıkları bir kültürel etkinlik hakkında blog yazarak deneyimlerini zenginleştirebilirler (Borowiecki vd. 2016: 315).

Olumsuz Etkileri

1. Kültürel farklılıkların ortadan kalkmasına neden olması: Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler, bir taratan küreselleşmeyi tetiklerken diğer taraftan da küreselleşmenin etkisiyle farklı kültürlerden insanların etkileşimine de yol açmaktadır. Kültürlerarası etkileşimin artması, çok kültürlü örgütlerin de sayısının her geçen gün çoğalması, en önemli konulardan biri olan kültürel farklılıkların (Yeşil, 2009: 101) da ortadan kalkmasına neden olmaktadır.

2. Sohbet geleneğini yok etmesi: Misafirlikler, bayramlaşma, akraba ziyaretleri, sohbet geceleri gibi eski geleneklerin de dijital ortama taşınması ve bunların WhatsApp, Facebook, Instagram, Twitter vb. sosyal medya araçları üzerinden yapılması bu geleneklerin temelinde var olan sohbet geleneğini unutturmaktadır. Aile bireylerinin, özellikle çocukların dede ve nineleriyle zaman geçirmemesi nedeniyle sohbet geleneğinin unutulması ise sözlü kültür aktarımını olumsuz etkilemiştir. Bu da deyimler ve atasözlerinin unutulmasına yol açmıştır.

3. Sözlü kültür ürünlerinin (masallar, maniler, efsaneler, ninniler vb.) unutulmaya yüz tutması:

3.1 Masal anlatma geleneğinin unutulması: Teknolojik gelişmelere bağlı olarak meydana gelen sosyo-kültürel değişimler nedeniyle eğlence anlayışının da değişmesi, işlevi hoşça vakit geçirmek, boş zamanları değerlendirmek olan masal anlatma geleneğini olumsuz yönde etkilemekle unutulmasına neden olmaktadır. Günümüz insanı, özellikle de genç kuşaklar ve çocuklar boş zamanlarını değerlendirmek ve hoşça vakit geçirmek için genellikle sanal ortamlarda vakit geçirmeyi ve internete bağlı bilgisayarlarda online oyunlar oynamayı tercih etmekte.

3.2. Ninni söyleme geleneğinin unutulması: İşlevi, uykusu gelen bir bebeği uykuya hazırlamak, sakinleştirmek, huzurlu ve rahat bir uyku uyuyabilmesini sağlamak, anne ile maddî ve manevî bağlarını güçlendirmek olan ve genellikle anneler tarafından yumuşak bir ses tonuyla söylenen, yavaş bir melodisi ve rahatlatıcı sözleri olan ninniler de teknolojiden etkilenen sözlü kültür ürünlerindedir. Küreselleşmenin etkisiyle yaşanan kültürel değişim ve dönüşümler sözlü iletişimin ilk örneği olan ninnilere de yansımıştır. Artık modern anneler, bebeklerini kendi söyledikleri ninnilerle değil, teknolojinin sunduğu imkânlardan faydalanarak modern uygulamalarla uyutmayı tercih ediyorlar. Yeni dijital nesli, annelerinin söyledikleri ninniler değil, profesyonel sanatçılar tarafından seslendirilen veya ninni söyleyen yastıklar, oyuncaklar uyutmaktadır. Yani neslin dijitalleşmesinin kaynağının ninnilere dayandığı söylenebilir. Bu kültürel değişim ve dönüşüm ise ninniye değil, ninni söyleme geleneğinin binlerce yıldır kuşaktan kuşağa aktarılmasını olumsuz etkilemektedir. Bu aktarım, artık geleneğin ustaları olarak nitelendirilen bilgi aktarıcısı kişilerle değil, dijital teknolojilerle aktarılmaktadır. Ayrıca annelerin ninni söylerken kendi duygu, düşüncelerini ve çocukları için iyi dileklerini ninniye ekleyerek dile getirmeleri, çocukla anne arasında sevgi bağlarının güçlenmesi açısından oldukça önemlidir. Dijital ortamdan ve yabancı bir sestən ninni dinleyen çocuklar ise ne yazık ki bu duygulardan yoksun bırakılmaktadırlar.

“Bu sonuç, geleneksel olarak ninni söyleme geleneğinin *ninni dinletme geleneğine* dönüşme sürecindeki “kültürel işlev” olarak adlandırılabilir. Buna ek olarak, “eğitsel işlev” olarak görebileceğimiz bir işlev de bebeklerin dinledikleri bu ninnilerin çoğunlukla çalgılar eşliğinde ve profesyonel stüdyolarda kaliteli bir ortamda çalınıp söyleniyor olması, dolayısıyla bebeğin müzik kulağının ve zevkinin gelişmesine katkı sağlamasıdır” (Akyol, 2014:132).

4. Geleneksel oyunların (çocuk oyunları, köy seyirlik oyunları) unutulması: Teknolojik gelişmelerin eğlence kültürünü büyük ölçüde etkilemesiyle bu alanda da birçok kültürel değişim ve dönüşümlerin yaşandığı söylenebilir. Özellikle gençlerin ve çocukların eğlence amaçlı en çok zaman harcadıkları bir eğlence türü olan oyunların sanal ortama taşınmasıyla bu değişim ve dönüşümlerin çok fazla yaşandığı görülmektedir. Eskiden mahalle sokaklarında koşup zıplayan, oyun oynayan çocukların yerini artık evlerinde, oyun salonlarında ellerinde tabletlerle ya da bilgisayar başında saatlerce oturup fiziksel güç harcamadan oyun oynayan çocuklar almıştır. Oyunlardan bazıları sanal ortama taşınırken bazıları küreselleşmenin etkisiyle yaşanan kentleşme sürecinde yok olmaya mahkûm olmuştur. Oysa bu oyunlar, çocukların kişilik, eğitim, bedensel ve zihinsel gelişimi üzerlerinde olumlu etkiye sahipler. Bu oyunlara körebe, arapsaçı, çelik çomak, kukalı saklambaç, bülbül kafeste, çatlak patlak, birdir bir, ip atlama, aç kapıyı bezirgânbaşı, kapı hakkı vb. oyunlar örnek olarak gösterilebilir.

Teknolojiden etkilenen sadece çocuk oyunları değildir, geleneksel köy seyirlik oyunları da bu gelişmelerden olumsuz etkilenmiştir. Bu etkilenmede küreselleşme kapsamında gerçekleşen kentsel dönüşümün de payı az değildir ve hatta bu yok oluşta en büyük etkenin kentleşme olduğu söylenebilir. Kentsel dönüşüm sürecinde oyunların gerçekleştirildiği alanların yok edilmesi, yerine gökdelenlerin ve oyun için internet kafe ve salonlarının yapılması, ayrıca gençlerin ve çocukların bu oyunlara ilgi duymaması, çocuk ve köy seyirlik oyunlarını olumsuz etkilemiştir.

5. Geleneksel el sanatlarının (el halıcılığı, kilimcilik dokumacılık ve örücülük) unutulması: Geleneksel Türk el sanatlarını küreselleşme kapsamında olumsuz yönde etkileyen ağırlıklı olarak kentleşme ve sanayileşme gibi sosyo-ekonomik olgular olsa da bu olumsuz etkilenimde teknolojinin de katkısı yok değildir. Teknolojik gelişmelerin el sanatları üzerinde olumsuz etkileri en fazla halıcılık, dokumacılık ve örücülük sanatlarında görülmektedir. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ekonomik hayata yansımaları, fabrikasyon üretime geçiş, üretim miktarının ve ürün çeşitliliğinin artırılması ve diğer yandan birim üretim maliyetinin düşmesi karşısında geleneksel Türk el sanatları ürünlerinin, özellikle de tarihi 2500 yıl öncesine kadar giden el halıcılığının rekabet gücü zayıflamış ve bu kültürel miraslar gelecek kuşaklara aktarılamaması sebebiyle unutulmaya yüz tutmuştur. Bunun dışında, genellikle ev

hanımlarının hem çocuklarına çorap, kazak, atkı vb. örerek ev ekonomisine katkıda bulunmak, hem de boş vakitlerini değerlendirmek amacıyla evde örgü örme işi artık boyut değiştirerek teknolojik ortama geçiş yapmıştır. Artık ev hanımları örgü işini tablette, akıllı telefonlarda veya bilgisayarlarda yapmaktadırlar.

Öneri ve Çözümler

İletişim ve teknolojik gelişmelerin yaşam şartlarına bağlı olarak her zaman değişim ve dönüşüm içinde olan kültürel değerleri doğrudan ve dolaylı olarak etkilemesi kaçınılmaz bir gerçektir. Fakat gelişmiş toplumlar, bu gelişmeleri kültür politikaları çerçevesinde bilinçli yaklaşımla yönlendirmekteler. Canlılığını koruyan kültürler bu değişimlere kendi üsluplarını katarak gelişmelerini sürdürmekteler. Dolayısıyla, dijital teknolojilerin ortaya çıkışı yeni yaratıcı uygulamaları da beraberinde getirmekte ve kültürel mirasın geleneksel korunma yöntemlerini değiştirmektedir. Örneğin Avrupa'da, kültürel mirasa daha geniş erişimi sağlamak için sayısal teknolojinin imkânlarından faydalanmakla ülkede korunan kültürel ürünlerle ilgili meta veriler içeren *Europeana*, *Etiket Bulutu* projesi ve *Cooltura* platformu gibi dijital tabanlı uygulamalar hazırlanmıştır.

Kültürel mirasın özellikle de somut olmayan kültürel mirasın dijital ortamda nasıl korunması gerektiği yöntemleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Kültürel Mirasın Dijitalleştirilmesi

Somut olmayan kültürel mirasın güvenilir bir şekilde korunması, gelecek kuşaklara aktarımı açısından büyük önem taşımaktadır ve günümüzde teknolojinin gelişimi, kültürel mirasın da dijital ortama aktarılacak korunması çabasını gerekli kılmıştır. Birçok gelişmiş ülkelerde Kültürel mirasın dijitalleştirilmesine yönelik çok önemli projeler gerçekleştirilmektedir ki bunlara *Europeana*, *Etiket Bulutu* projesi ve *Cooltura* platformu örnek gösterilebilir.

Dijital Tabanlı Projeler:

1.1.a) (Tag Cloud) projesi

Beş Avrupa ülkesindeki ortaklar tarafından oluşturulan TAG CLOUD (Etiket Bulutu) projesi örneğinden hareket edilebilir. Proje, web ve sosyal medya gibi dijital medyada kültürel miras hakkında mevcut bilgilerin artması, kültürel mirasın teşvik edilmesi ve kültüre katılmanın yeni yollarının geliştirilmesi için bir potansiyel sunmakta ve kullanıcıların kültürel mirasa olan ilgisini arttırmayı amaçlamaktadır. OGD (Açık Hükümet Verileri) tarafından uygulanan meta veri yapıları ve EDM (Europeana Veri Modeli) aracılığıyla oluşturulan model kültürel veriler, dijital toplama sürecini standartlaştırmaya yardımcı olmaktadır. Ayrıca kullanıcılar kültürel bir eserin veya unsurun önemine atıfta bulunmaya aktif olarak davet edilir ve sosyal medyayla ilgili bilgilerin oluşturulması ve paylaşılması yoluyla kendi kültürel deneyimlerinin oluşturulmasında katılımcı olurlar. Amaç, bireyler ve kültürel miras arasındaki bu yeni ilişkinin, kullanıcıları kültürel mirası yaşam biçimlerinin bir parçası olarak kabul etme ve yaşam boyu yaşayan kültürel deneyimleri etkin kılma potansiyeline sahip olmasıdır (Perez vd. 2016: 166 - 167). İçerik oluşturmak ve paylaşmak (örneğin, yorumlar ve resimler) yeni bir ifade biçimi olarak kullanılır. Bazı içerik, kullanıcı bir düğmeyi tıkladığında (Facebook'taki beğeniler gibi) otomatik olarak oluşturulurken bazıları da kullanıcılar ve onların akranları (ör., Yayınlar, yorumlar ve tweetler) tarafından sağlanmaktadır. Bir sosyal medyadaki etkileşim, çoğunlukla diğer akranlardan bilgi edinmek veya bunlardan bilgi üretmek için çeşitli hizmetler vasıtasıyla yapılır. Sosyal medyada mevcut olan tüm bilgiler, kullanıcılar hakkında kolektif ve zengin bir veri kaynağı toplamak ve kişisel bir deneyim sunmak için olanak sağlar. Sosyal medya, milyonlarca aktif kullanıcının katıldığı tüm dünyada yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Proje, gizlilik politikası çerçevesinde oluşturulmuştur (Perez vd. 2016:169).

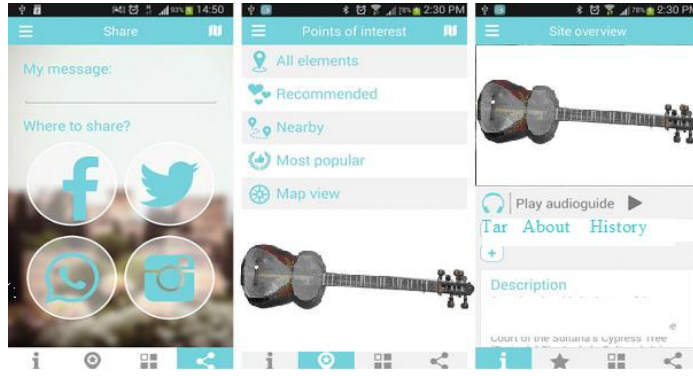
1.1. b) COOLTURA Platformu

Herhangi bir kültürel miras hakkında bilgi vermenin birçok yolu vardır. Örneğin, bu bilgiler metin, ses, resim ve videolarla aktarılabilir. TAG CLOUD'a ait COOLTURA Platformu da bu farklı anlatım biçimlerini destekleyen mobil cihazlar için geliştirilmiş bir uygulamadır. Genel olarak TAG CLOUD, kültürel katılım kavramına dayanan, insanlar ve kültürel kurumlar arasında bir kültürel deneyim sağlayan bir platformdur. COOLTURA Platform, gelişmekte olan teknolojileri kullanarak uygulamanın entegrasyonunu etkinleştirir ve yönetir. Ayrıca iletişim kurmak istedikleri cihazları (cep telefonu, tablet, akıllı saat, gözlük vb.) seçer. Buna ek olarak, platform, dijital içeriğin ve uygulamaların kültür kurumlarının yöneticilerine kullanımı konusunda analiz edilen bilgi ve geri bildirim getiren analitik özellikler ve hangi içeriğin tüketildiği konusunda bilgi sahibi olmasını sağlayan bir gösterge tablosu sunuyor. COOLTURA, kullanıcıları kültürel miraslarını yaratmak, paylaşmak ve yaymak için sosyal

paylaşımında bulunmaya motive etmek için oyun teknikleri, içsel motivasyon ve karşılıklı özelliklerini bir araya getiren melez bir motivasyon yöntemi kullanmaktadır. Buna ek olarak, kültürel unsurlarla etkileşimin daha iyi kişiselleştirilmesi ve içeriğin daha iyi uyarlanması için kullanıcı profili sürekli olarak güncellenmektedir (Perez vd. 2016: 171-175).

Öneri sistemi, içerik temelli, yani kategorilere göre filtrelemeyi ve işbirliğine dayalı filtrelemeyi, diğer bir deyişle diğer kullanıcılarla olan benzerliklere göre filtrelemeyi kullanmaktadır. Sistem, ilgi alanlarının yanı sıra kullanıcı çevresinde sunumlar arasından seçim yapmak için kullanıcı konumunu da kullanabilir. Tavsiyeler farklı seviyelerde uygulanabilir:

- *Kültürel alan düzeyinde*: Kullanıcı, ilgili kültürel sitelere genel bir bakış sunar.
- *İlgi düzeyinde*: Kullanıcıya, kültürel bir sitede ilgili yerler veya nesnelere hakkında genel bir bakış sunulmaktadır.
- *Anlatı seviyesinde*: Kullanıcıya bir ilgi noktasına ilişkin farklı hikâyeler verilir.
- *Dijital unsurlar düzeyinde*: Kullanıcı, bir ilgi noktasına ilişkin ilgili dijital unsurlardan oluşan bir listeyle sağlanır (Perez vd. 2016: 169).

Şekil 1. COOLTURA Ekran Görüntüsü.

COOLTURA uygulamasının ekran görüntüsünden de görüldüğü gibi sol tarafta sosyal medyada paylaşılacak ekran, ortada ilgi noktalarını sıralamak için farklı seçenekler, sağda ise bir ilgi alanının açıklaması yer almaktadır.

Kültürel içeriğin önerilmesinin yanı sıra, COOLTURA App, genişletilmiş gerçeklik, hikâye anlatımı ve oyunlar gibi farklı dijital etkileşim modlarını da (Uygulamada etkinlikler olarak adlandırılır) desteklemektedir. Kullanıcı, belirli etkileşim modlarıyla ilgili öneriler alabilir ancak bir dizi dijital etkileşim arasından seçim yapabilir veya etkileşimler arasında geçiş yapabilir. COOLTURA App, gelecekte yeni dijital etkileşim modlarını destekleyen uygulama modülleri ile genişletilebilir. Örneğin yeni bir oyun eklenebilir (Perez vd. 2016: 170).

1.2. Europeana Projesi

En kapsamlı projelerden sayılan ve Avrupa dijital Kütüphanesi olarak tanımlanan Europeana Projesi bir kültür portalıdır. 6 üye ülkenin girişimi ile 2005 yılında başlatılan proje, müze, galeri, kütüphane, arşiv gibi koleksiyonlarını kapsamaktadır ve bu kapsadığı içeriklere tek noktadan erişim sağlanmaktadır. İçerikler, dijital görüntü, metin ve görsel-işitsel nesnelere oluşmaktadır. Sayısı, 2012 yılı itibarıyla 25 milyon olan dijital içerik Avrupa'dan 33 ülke ve 2200'ün üzerinde farklı kurum tarafından sağlanmaktadır. 23 dilde yapılan projenin amacı Yahoo, Google gibi diğer internet portallarına karşın yerel ama güvenilir ve yaygın içerik sunmak, ayrıca Avrupa kültürünün araştırılmasına ve erişimine katkı ve olanak sağlamaktır (Ülger ve Külcü, 2016: 49; Özen ve Demirdelen, 2011: 132).

Yukarıda bahsi geçen proje örnek alınarak Türk Dünyasını kapsayacak şekilde oluşturulabilir.

2. Sözlü Anlatımların Dijital Ortama Uyarlanması

Dijital teknoloji, insanları hissetmeye yönlendiren, bilgiyi genişleten, davranışları değiştirebilen sözlü anlatım ürünlerini (masallar, efsaneler, hikâyeler, mitler, destanlar, bilmeceler, fıkralar vb.) daha geniş kitleye iletme imkânı sunmaktadır. Bunun için kültürel kurumlar tarafından alanla ilgili kültürel içerikli temalar başlatılabilir ve Instagram, Twitter ve Facebook gibi mevcut popüler sosyal medya platformlarından yararlanılabilir. Böyle bir uygulamaya yine COOLTURA Platformuna bağlı Stedr

uygulaması örnek olarak gösterilebilir. Stedr, hem kültürel kurumlara hem de halka açık dijital hikâye anlatım platformudur. Kültür kurumları, bu platformları kullanarak kültürel temaları başlatırken hashtagları (etiketleri) kolayca tanımlayabilir. Arayüzler, halkın veya ziyaretçilerin katkılarını desteklemek için kullanılırsa, kültür kurumları tarafından bilinmeyen veya unutulmuş hikâyeler de iyi korunmuş olur, nesilden nesile aktarılır ve canlı bir miras oluşturulur, ayrıca toplumsal bütünleşmeye de katkı sağlanmış olur (Perez vd. 2016: 174).

3. Kültürel Mirasın Korunması İçin Dijital Koruma Stratejilerinin Geliştirilmesi

Dijital koruma stratejileri, sayısallaştırılmış kültürel miras ürünlerinin (somut ya da somut olmayan) kaydedilmesi, depolanması, erişilmesi ve yaygınlaştırılması sürecini içerir. Sayısallaştırma, tarayıcılar, kameralar ve 3D teknolojisi gibi farklı elektronik cihazlarla sağlanır. Kültürel mirasların sayısallaştırılması birçok kültürel ve bellek kurumları tarafından çok yaygın olarak kullanılmaktadır ve iki ana amacı vardır: 1. (Dijital) mirasa erişimi hızlı ve kolay bir şekilde sağlamak; 2. Yaratılmış (dijital) nesnelere için uzun vadeli koruma sağlamak. Sayısallaştırma ve dijitalleştirme sayesinde kültürel miraslar, dünyanın her yerindeki insanlar tarafından internet erişimi ile çevrimiçi olarak görüntülenebilir. Dijital kültürel mirasın bu şekilde yaygınlaştırılması, artan bir ilgi ve nihai olarak kültürel mirasın korunmasını sağlar. Bununla birlikte, hızlı değişen teknolojinin etkileri ve mevcut elektronik cihazların veya sayısallaştırma araçlarının muhtemel eskimesi göz önünde bulundurulursa, hiçbir sürecin ebedi olarak etkili olacağı garanti edilemez (Constantinidis, 2016: 225).

4. Google Haritalar ve Google Earth'ten Yararlanılması

Dijital ortamda somut olmayan kültürel mirasın korunmasının ve gelecek kuşaklara aktarılmasının bir yolu da görsel sunum ve temsillerdir. Görsel sunumun bir türü olan fotoğraf paylaşımının sosyal medya dışında çevrimiçi olarak paylaşılabilmesi yerlerden biri de Google Haritalar ve Google Earth'tür. Google haritalar, insanların haritalarındaki herhangi bir noktaya fotoğraf yüklemelerine olanak tanır. Buraya yüklenen fotoğrafların coğrafi olarak etiketlenmesini dikkate alarak, bu sayede kültürel mirasın dağılımı ve kapsamının daha iyi görüleceği ve araştırılabilineceği söylenebilir. Daha fazla fotoğraf gönderilmesi durumunda kültürel mirasın bir zaman çizelgesi bile oluşturulabilir.

SONUÇ

Küreselleşmenin tüm dünyada yaygınlaşmasını sağlayan, internet ve yeni teknolojik atılımlarla nitelendirilen 4. sanayi devrimi veya teknolojik çağ, birçok çeşitli alanların yanı sıra somut olmayan kültürel miras alanını da etkilemiştir. Teknolojik gelişmeler, somut olmayan kültürel miras alanında yerel kültürlerin sınırları aşması, erişim hızı ve maliyetlerinin düşürülmesi, kültürel etkileşimi sağlaması, kültürel katılım vb. gibi olumlu imkânlar ve kolaylıklar sağlamış olsa da kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından risk oluşturan birçok olumsuz etkileri de beraberinde getirmiştir. Bu etkiler başta kültürel farklılıkların ortadan kalkması olmakla, sohbet geleneğini yok etmesi, sözlü kültür ürünlerinin (masallar, maniler, efsaneler, ninniler vb.), geleneksel oyunların (çocuk oyunları, köy seyirlik oyunları) ve geleneksel el sanatlarının (el halıcılığı, kilimcilik dokumacılık ve örücülük) unutulmasına yol açması şeklinde sıralanabilir. Bu geleneklerin unutulması ise geleneğin aktarıcıları olan insan hazinelerini de yok etmektedir.

İletişim ve teknolojik gelişmelerin yaşam şartlarına bağlı olarak her zaman değişim ve dönüşüm içinde olan kültürel değerleri doğrudan ve dolaylı yolla etkilemesi kaçınılmaz bir gerçektir. Gelişmiş toplumların bu gelişmeleri kültür politikaları çerçevesinde bilinçli yaklaşımla yönlendirmeleri sayesinde canlılığını koruyan kültürler bu değişimlere kendi üsluplarını katarak gelişimlerini sürdürmektedirler. Dolayısıyla dijital teknolojilerin ortaya çıkışı yeni yaratıcı uygulamaları da beraberinde getirmekte ve kültürel mirasın geleneksel korunma yöntemlerini değiştirmektedir. Geliştirilen politikalarla somut olmayan kültürel mirasın dijital ortama taşınması ve dijital ortamda yaşatılması açısından olumlu sonuçlar elde edilse de sürdürülmesi usta çıkar ilişkisine dayanan gelenekler ve bu geleneğin aktarıcıları olan yaşayan insan hazinelerinin dijital ortamda yaşatılmaması, sorunun tamamen çözülmediğini göstermektedir ve yeni politikaların geliştirilmesini gerekli kılmaktadır.

KAYNAKÇA

Affleck, J. & Kvan, T. (2008). "A virtual community as the context for discursive interpretation: A role in cultural heritage engagement", *International Journal of Heritage Studies*, 14 (3), 268–280.

- Akyol, P. K. (2014). "Kültürel Değişme ve Teknolojinin Etkisiyle Şekillenen Günümüz Ninnileri ve Ninni Dinletme Geleneği", *Bilig Dergisi*, Bahar 2014 / Sayı 69, S.127-142
- Alivizatos, Marilena. (2012). *Intangible Heritage and The Museum*, Walnut Creek, California, by Left Coast Press, Inc.
- Borowiecki Karol Jan, Forbes Neil, Fresa Antonella (Ed.), (2016). *Cultural Heritage in a Changing World*, Switzerland: Springer International Publishing AG
- Combi, M. (2016). "Cultures and Technology: An Analysis of Some of the Changes in Progress—Digital, Global and Local Culture", Borowiecki vd. (Yay. haz.), *Cultural Heritage in a Changing World* içinde, Switzerland: Springer International Publishing AG. 3-16.
- Constantinidis, D. (2016). "Crowdsourcing Culture: Challenges to Change", Borowiecki vd. (Yay. haz.), *Cultural Heritage in a Changing World* içinde, Switzerland: Springer International Publishing AG. 215-236.
- Çaycı & Karagülle. (2016). "İletişimin Dijitalleşmesi ve Kültürel Melezleşme", *Global Media Journal TR Edition*, 6 (12), s.570-586
- Çelik, Ş. Abdurrahman. (2012). *Kültür Endüstrisi*, Literatür Yayınları
- Çıblak, N. (2004). "Teknoloji Çağında Kültürel Miras Olan Masalların Korunması", *TÜBAR-XXIII-/2008-Bahar*, s.39-50
- Ege, G. (2012). "Siber Kültür ve Sosyal Oyunlar: Karşılaştırmalı Örneklerle Sosyal Oyun Deneyimi Üzerine Bir Çözümleme", *Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Folklor/Edebiyat Dergisi*, cilt:18, sayı:72, 2012/4, say. 145-152
- Giddens, A. (2000). *Elimizden Kaçıp Giden Dünya, Küreselleşme Hayatımızı Nasıl Yeniden Şekillendiriyor?* (Çeviren: Osman Akınhay), İstanbul: Alfa Basın Yayın Dağıtım.
- Güzel, M. (2006). "Küreselleşme, İnternet ve Gençlik Kültürü", *Küresel İletişim Dergisi*, sayı 1, Bahar-2006, s. 1-16
- Hutton, W. ve Giddens, A. (2000). "Anthony Giddens and Will Hutton in Conversation" in *Global Capitalism*, Eds. Anthony Giddens and Will Hutton, New York: The New Press.
- Kıvılcım, F. (2013). "Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinin Gelişmekte Olan Ülke Türkiye Açısından Değerlendirilmesi", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt 5, No 1, ISSN: 1309-8012 (Online)
- Nwegbu, M. U., Eze C. C. and Asogwa B. E. (2011). "Globalization of Cultural Heritage: Issues, Impacts, and Inevitable Challenges for Nigeria", <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1748&context=libphilprac> adresinden 13.03.2018 tarihinde erişildi.
- Oğuz, M. Öcal (2013). *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?*, Ankara: Geleneksel Yayıncılık
- Özen, L. ve Demirdelen, H. (2011). "Access IT Projesi, Müzelerde Dijitalleştirme ve Europeana (Avrupa Dijital Kütüphanesi Projesi)", *Türk Kütüphaneciliği*, 25, 1 (2011), 132-136
- Pennystocks. (2014). "The Internet in real-time", Retrieved November 23, <http://pennystocks.la/internet-in-real-time> adresinden 08.03.2018 tarihinde erişildi.
- Perez, S. R. vd. (2016). "Technologies Lead to Adaptability and Lifelong Engagement with Culture Throughout the Cloud", Borowiecki vd. (Yay. haz.). *Cultural Heritage in a Changing World* içinde, Switzerland: Springer International Publishing AG. 163-180
- Prensky, M. (2001). "Digital natives, digital immigrants", *Horizon*, 9 (5), 1-6.
- Ruggles, D. F. and Silverman, H. (2009). *Intangible Heritage Embodied*, New York: Springer Science Business Media, LLC
- Schwab, K. (2016). *Dördüncü Sanayi Devrimi*, (Çeviren Dicleli Z.), İstanbul: Optimist yayın
- SOKÜM Sözleşmesi (2003). <https://ich.unesco.org/doc/src/00009-TR-PDF.pdf> adresinden 10.03.2018 tarihinde erişildi.
- Ülger, D. K. ve Külcü, Ö. (2016). "Dijitalleştirme Çalışmalarına Kültürel Miras Ölçeğinde Genel Bir Bakış: VEKAM Örneği", *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2 (1), 42-55, ISSN: 2548-0987
- Yeşil, Salih, (2009). "Kültürel Farklılıkların Yönetimi ve Alternatif Bir Strateji: Kültürel Zeka", *KMU İİBF Dergisi*, Yıl:11 Sayı:16 Haziran/2009
- www.unesco.org

Rzayeva, S. (2018). Küreselleşme Kapsamında İletişim Teknolojileri ve Somut Olmayan Kültürel Miras İlişkisi. *Asya Studies-Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar*, Number:5, Autumn, p. 45-55.

55

<http://fullbilgi.com/egitim/tarih/2-sanayi-devrimi-sanayi-devrimi-ikinci-asama-hakkinda-bilgi> adresinden 09.03.2018 tarihinde erişildi.

<https://www.tmmob.org.tr/etkinlik/tmmob-demokrasi-kurultayi-1998/kuresellesme-bilim-ve-teknoloji> adresinden 12.03.2018 tarihinde erişildi.

<http://www.makinamagazin.com.tr/haber/birinci-ikinci-ve-ucuncu-sanayi-devrimi-ve-ardindan-endustri-40/5186> adresinden 08.03.2018 tarihinde erişildi.

http://haber.tobb.org.tr/ekonomikforum/2016/259/016_027.pdf adresinden 05.03.2018 tarihinde erişildi.
